

X 278.

1374.

(Staffan) Stangenberg, å konungens vägnar, och Johan Upplänning, å lagmannens vägnar, döma (på räfsteting) Elof i Kattala (i Regna socken) att böta 40 mark att treskiftas, därför att han tillvällat sig ett fiskeverke (till förfång) för Johan (Holmstensson; Rosenstråle) i Sonstorp (i Hällestads socken); böterna skola erläggas inom sex veckor vid 40 mark för konungsdom och 6 mark för lagmansdom. Elof förbjödes att vidare befatta sig med fiskeverket.

Orig. på perg. (20,7 × 5,8 cm; 6 rader), Sv. Riksark. (Rosenstråle-brev till Antikvitetsark. 1726, = RPB 1118). — Om proveniensen jfr I. Friedlaender, Peringskölds Diplomatarium (1971), s. 305 med not 5.

Bötesbeloppet 40 mark föreskrives i Magnus Erikssons landslag, Tjuvabalken flock 4 och 6 (ed. C. J. Schlyter, 1862, s. 347 f.), för vissa fall.

Jak stangenbærgh a kunungsins wægna · ok jowan vplænning a laghmansins wægna · kennomx wi meth thæssso brefue os vthafua¹ dømt af elefue ij katalum^a firitighi markar til thræskiftis for en fiska wærka som han wældathe sik til · for jowane ij sonstorp vt at gifua innan siæx vikur meth sæmio ælla sornom² eth · wither sina firitighi markar for^b kunungx domen · ok siæx markar for laghmans domen · ok forbyuthum honom^c nokansyn oftare sik beuara meth then wærka^d [.] Scriptum anno domini M^o c^oc^oc^o lxx^oiiij^o nostris sub siggillis.

På baksidan: dombreff om elif i kattalom (med ungefär samtida hand).

Sigill av ofärgat vax på en i brevets nederkant utskuren, tudelad remsa: nr 1, omskriften svårt skadad (i sköld balk belagd med tvenne sparrar, allt inom sexpass; jfr bättre bevarat ex. vidhängt brev 1377 25/3 = RPB 1257): [+] Sig[illum * Step]p[han]i [*] St[a]ngb[erch]; nr 2 (av dubbel tandskura delad sköld; jfr DS X 15): + S' : Iohannis [*] Oplæni[n]g.

^aHärefter överstruket och expungerat for ms. ^bÖver raden och här insignerat ms. ^cHärefter överstruket wi ms. ^dHärefter över- och understruket beuara ms.

¹D. v. s. vt hafua. ²Jfr Söderwalls Ordbok öfver svenska medeltids-språket med Supplement s. v. sväria.

X 279.

1374.

Magnus Nilsson, häradshövding i Memmings härad å Håkan Faderssöns vägnar, ger fasta på jordabyte mellan "Birger" Magnusson och Magnus Porse gällande (varderas?) 3/4 attung i Näs (i Kullerstads socken). Tolv personer, som höllo på skäftet, uppräknas, och häradshövding(sdom-havand)en sigillerar.

Avskrift i Lars Eriksson Sparres kopiebok B 14 (förr J 5), pag. 16, Sv. Riksark.; överskrift: "Fast breff oppå Nässy gårdh etc.". — På B 14 återgå, direkt eller indirekt, avskrifter bl. a. i hss. D 323 b (förr Celse 4:o nr 16), nr 22, Kungl. Biblioteket, och E 161, fol. 80 r, Uppsala univ.bibl.

Brevtexten är på flera punkter osäkert traderad, såsom framgår av notapparaten. Några egendomligheter falla omedelbart i ögonen, andra framträda vid jämförelse med Magnus Nilssons fastebrev 1376 (RPB 1866). Därtill finnas skäl att misstänka, att namnet på den ena av jordabytets parter, "Birger" Magnusson, är felaktigt: någon person med detta namn synes ej vara belagd i det aktuella området, men i dombrev 1414 4/7 (det första i en svit om 8 brev ang. Bengt Bengtssöns i Näs äganderätt 1591 till Näsbo kvarn, avskr. i vidimation 1772 28/9 av J. A. Stechau och S. Gahm-Persson efter nu förlorade "Hufuudskrifter på Pergament", B 19 b: Olika proveniens, Sv. Riksark.) förekommer en "Magnus Bæinctzson aff Næsy", vilkens fader kunde förmodas heta Bengt Magnusson. Det är möjligt, att förnamnet "Byrger" i föreliggande B 14-avskrift är en felläsning av ett "Bæynct" i förlagan.

Om det nu försvunna Näs i Kullerstads socken, se L. Zielfelt, Kullerstad sockens minne. Tiden före 1700 (1969), s. 305 f., där dock föreliggande dokument liksom ovan nämnda dombrevssvit ej nämnes. — Om "Haldinstad", nuv. Ribbingsholm, se Zielfelt s. 344 f.

Jak Magnus Niklisson heredzhöfdinge in Miminge heradh, å Håkona Fadharsona wägna. kanness fäst hafua skilt, för the iordaskipte, sum Byrger¹ Magnusson giordhe medh Magnusa Porsa, j Näsy ligger, bådhe thet han tok, ok han fyri gaff, han tok thre fierdungz åttunga sunnan op medh sinom åkre, för thre fiä[. . . .]hemma^a i hanss åkre, ok the synum åkrum samman lagdo, huarken stäk^b så witt som Näss ligger, ^c-thetta af tinge giordt, ^c-ok tolff å skafft höllo,^d the her åpter nampnas; först Ingemund i Skatno, Iouan i [R]jedstadum², Magnus in Näsy, Erick ibidem, Iouan in Oknum, Sigwarder³ in Lundby, Heming Inggasson, ⁴-Henninger Snildher, ⁴-Alguther ibidem. Inge Frändasson, Stygloffwer, Martinus j Haldinstadum, sub sigillo meo. anno Domini. M. ccc. septuagesimo quarto^e

Sigillritning: sigillet bortfallet från den kvarsittande remsan.

^afiähemma *ms*; efter fiä har uppenbarligen ett textparti (1 rad?) i förlagan bortfallit, av vilket de båda första orden böra ha varit fiærdungz attunga. ^b*Sic ms*, uppenbarligen korrupt. ^c-^c*Sic ms* för väntat thetta war aa thinge giorth (så Magnus Nilssons fastebrev 1376 = RPB 1866). ^dhöllo *ms* (hiollo RPB 1866). ^eHärefter breuavslutande tecken *ms*.

Vissa namnformer kunna med större eller mindre visshet antagas vara korrupta:

¹*Sic ms*, möjligen fel för Bæynct (se ovan). ²Så rättat Öberg, d. v. s. Restad i Vånga socken i dåv. Memmings härad, Thedstadum *ms* (rædherstadum RPB 1866). ³*Sic ms*, sigwrðher RPB 1866. ⁴-⁴*Sic ms*, hemmingher smidher RPB 1866.

X 280.

1374.

Kyrkoherden Asbjörn i (S.) Ving, Thore Kram, Harald Lange, Torsten i Romsås (i S. Vings socken), Gunne Smed och Mikael i Härna (kyrkby) kungöra, att i deras närvaro Karl Kram skiftat sin jord i Töve (i S. Vings socken) med Erik Foss mot dennes gods i "Strestirtorp" jämte 8 mark, och att Erik Foss sålt den så förvärvade jorden till Abjörn "Attunson" för 14 mark.

Avskrift i Lars Eriksson Sparres kopiebok B 16 (förr J 7), fol. 131 v, Sv. Riksark.

Två namnformer i texten äro uppenbarligen korrupta. Ortnamnet "Strestirtorp" åsyftar sannolikt Sassarp i Härna socken, Ås härad, belagt 1398 4/4 (RPB 2909) i formen "Sassurathorp" (jfr även nedan). Patronymikon för Abjörn: "Attunson", är mer förbryllande. Någon Abjörn Attesson eller Abjörn Anundsson synes ej vara belagd i Västergötland, och man har svårt att på paleografiska grunder tro, att med det så traderade namnet skulle kunna avses Abjörn Ulfsson (om denne se DS X 315) eller en annan i cod. B 16 uppträdande västgöte, Abjörn Bengtsson (om denne se Sveriges medeltida personnamn I, 1967, sp. 4).

Av övriga personer i föreliggande dokument är Karl Kram känd från brev 1390 11/6 (B 16, fol. 85 v), i vilket Eskil Abjörnsson till sin morbroder Karl Kram säljer jord i Töve, och såsom sigillant, tillsammans med bl. a. riddaren Heyne Snakenborg, från Arvid Thoressons morgongåvobrev på 2 gårdar i Töve 1391 31/10 (Uppsala univ.bibl.: Torpa-saml.). K. H. Karlsson (Medeltidsgenealogiska saml., Riddarhuset, Stockholm) förmodar, att denne Arvid är identisk med den Arvid Kram, som omnämnes i pantebrev 1391 14/10 (RPB 2581) och uppträder i arvskiftesbrev 1403 15/8 (SD 377), i det senare tillsammans med (sin syster?) Ragnhild Thoresdotter. Hypotesen är tilltalande, eftersom i så fall Arvid (och Ragnhild?) kunde antagas vara barn till en av utställarna av brevet 1374 (vilket ej observerats av Karlsson), Thore Kram, som även figurerar som faste i Västergötland 1380 25/10 (B 16, fol. 196 v). 1403 års brev sigilleras bl. a. av riddarna Heyne Snakenborg och Gustaf Magnusson, av vilka den senare år 1398 köper ett gods i Sassarp i Härna socken (se ovan). — Harald Lange bör möjligen sammanställas med den person med samma namn i jordaskiftesbrev 1368 6/7